

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till ju.L4@regeringskansliet.se

Er referens Ju2025/02076

Bättre ansvarsfördelning (SOU 2025:102)

Sammanfattning

Polismyndigheten tillstyrker utredningens förslag. De föreslagna åtgärderna för renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter bedöms bidra till att myndigheten kan fokusera mer på sitt kärnuppdrag och myndigheten ges därmed bättre förutsättningar att bekämpa brott och upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Utredningen har gjort väl avvägda bedömningar i fråga om i vilka avseenden Polismyndighetens verksamhet kan och bör renodlas och var uppgifterna framöver bör utföras i stället. De som föreslagits överta uppgifter bedöms kunna utföra uppgifterna lika bra eller bättre, och uppgifterna bedöms ha låg polisiär relevans. Polismyndigheten har inga synpunkter avseende den föreslagna överföringen av ansvaret för hantering av begäran om rättelser och bestridanden enligt lagen (1976:206) om felparkeringsavgift respektive instängsling och andra skyddsåtgärder vid övergivna gruvhål. Avseende ändringarna i fråga om stämningsmannadelgivning enligt delgivningslagen (2010:1932) efterfrågas endast ett förtydligande.

Polismyndigheten lämnar följande synpunkter.

Polismyndighetens synpunkter

Konkurrerande ansökningar hos olika tillståndsmyndigheter förutsätter utökad samverkan

Polismyndigheten ställer sig positiv till den renodling som en övergång av ansvaret för tillståndsgivning enligt 3 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) till kommunerna kan medföra, och ser stora fördelar med den ärendeminskning som därmed kan följa för myndigheten. Polismyndigheten ser emellertid vissa praktiska utmaningar med ansvarsövergången. Polismyndigheten

hanterar i dag ansökningar och anmälningar avseende allmänna sammankomster, offentliga tillställningar och användande av offentlig plats i turordning från när ärendet inkommit till myndigheten. I slutbetänkandet föreslås att kommunerna ska ta över tillståndshanteringen avseende användande av offentlig plats och Polismyndigheten föreslås få möjlighet att yttra sig över ansökningarna. Frågor kring konkurrerande ansökningar är ständigt återkommande avseende särskilt ”populära” och centralt belägna platser. Förslaget medför ett krav på ökad samverkan mellan kommunerna och Polismyndigheten avseende vilken ansökan som ska ges företräde eller beslutas först. Detta eftersom den föreslagna ordningen exempelvis kan medföra att Polismyndigheten har kännedom om ett pågående ärende om användande av offentlig plats för en viss plats vid en viss tidpunkt, och samtidigt får in en ansökan om exempelvis en allmän sammankomst som är avsedd att hållas på samma tid och plats och som ska behandlas skyndsamt.

Ansvaret för prövning av ansökan om pyrotekniktillstånd bör renodlas ytterligare

Polismyndigheten delar utredningens bedömning att det finns skäl för att låta samma myndighet pröva tillstånd enligt både 3 kap. 7 § och 5 kap. 3 § ordningslagen. Polismyndigheten anser dock även att tillstånd enligt 2 kap. 20 § ska omfattas, så att en övergång sker av all tillståndspliktig användning av pyrotekniska varor enligt ordningslagen, d.v.s. tillstånd enligt 2 kap. 20 §, 3 kap. 7 § och 5 kap. 3 § ordningslagen. Polismyndigheten delar utredningens uppfattning att prövningen av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar i sig har hög polisiär relevans och bör kvarstå hos myndigheten, men anser att prövningen av användningen av pyrotekniska varor vid sådana har låg polisiär relevans. Myndigheten anser att ansökningar om användande av pyroteknik i samband med en allmän sammankomst eller offentlig tillställning bör kunna brytas ut för prövning av kommunerna på samma sätt som utredningen föreslår att användande av offentlig plats i samband med sådana arrangemang ska brytas ut för sådan prövning. Polismyndigheten kommer även om föreslagna ansvarsförändringar genomförs fortsatt ha möjlighet att ingripa mot icke tillståndsgiven pyroteknik. Polismyndigheten kommer även ha möjlighet att yttra sig i ärendet innan tillstånd meddelas.

Att inte även överföra tillståndsprövningen enligt 2 kap. 20 § ordningslagen ger önska effekter. Anordnaren kan i vissa fall behöva söka tillstånd hos två olika myndigheter. Dessutom minskar renodlingseffekten om Polismyndigheten även fortsättningsvis ska ha resurser och kompetens för handläggning av pyrotekniktillstånd. Vidare behöver två myndigheter ha samma kompetens för prövning av användning av pyroteknik vid arrangemang. Ett idrottsarrangemang, som endast skiljer sig genom plats, kan få olika hantering i fråga om prövningen av pyrotekniktillstånd. Hålls

arrangemanget på en idrottsanläggning ska Polismyndigheten pröva förutsättningarna för den offentliga tillställningen och kommunen tillståndsfrågan avseende pyrotekniken (pyrotekniktillstånd enligt 5 kap. 3 § ordningslagen). Anmälan/ansökan behöver då ges in till två olika myndigheter. Hålls arrangementet, om det utgör en offentlig tillställning, på någon annan plats inomhus än en idrottsanläggning ska Polismyndigheten pröva båda delarna (pyrotekniktillstånd enligt 2 kap. 20 § ordningslagen), och anmälan/ansökan behöver bara ges in till en myndighet.

På s. 60 anför utredningen följande: ”Ett idrottsarrangemang som sker inomhus och som utgör en offentlig tillställning kommer fortsatt att kräva tillstånd enligt 2 kap. ordningslagen. Om arrangementet i stället är ett idrottsarrangemang på en idrottsanläggning, till exempel en fotbollsmatch, innebär en förändrad tillståndshantering att tillstånd att inneha eller använda pyroteknik ska sökas hos en annan huvudman än Polismyndigheten.”. Att ett idrottsarrangemang hålls på en idrottsanläggning behöver dock inte nödvändigtvis innebära att arrangementet hålls utomhus, utan ett idrottsarrangemang kan även hållas på en idrottsanläggning inomhus, t.ex. i en idrottshall. För idrottsarrangemang som ska hållas på en idrottsanläggning inomhus kan det därmed bli oklart för anordnaren om tillstånd för användande av pyroteknik krävs enligt 2 kap. 20 § eller 5 kap. 3 § ordningslagen och om Polismyndigheten eller kommunen ska pröva en sådan ansökan. Detta bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Polismyndighetens möjlighet att yttra sig enligt 3 kap. 7 a § ordningslagen och ansvaret för lämplighetsprövningen

I föreslagna 3 kap. 7 a § ska kommunerna bereda Polismyndigheten tillfälle att yttra sig innan tillstånd meddelas. På s. 62 i slutbetänkandet anges att avsikten med att Polismyndigheten bereds tillfälle att yttra sig är att Polismyndighetens bedömningar kan baseras på sådan information som inte finns tillgänglig för kommunen, t.ex. uppgifter i misstankeregistret och belastningsregistret. Polismyndigheten anser dock att kommunen vid lämplighetsprövning avseende aktuella bestämmelser i ordningslagen bör ha egen rätt att begära ut uppgifter ur misstankeregistret och belastningsregistret, dock inte direktåtkomst, precis som gäller vid lämplighetsprövning enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Polismyndigheten föreslår därför att tillägg görs för detta i förordningen (1999:1134) om belastningsregister och förordningen (1999:1135) om misstankeregister.¹ Därigenom bekräftas också att lämplighetsprövningen ankommer på tillståndsmyndigheten. En annan sak är att Polismyndigheten

¹ Jfr 11 § 7 förordningen (1999:1134) om belastningsregister och 4 § 7 förordningen (1999:1135) om misstankeregister avseende tillståndsärenden enligt 19 § LBE.

vid behov kan bidra genom att yttra sig om ytterligare uppgifter som bör beaktas och som kan lämnas ut med hänsyn till bl.a. sekretess. Det är viktigt att det säkerställs att Polismyndigheten har rättsligt stöd för att vid behov kunna lämna ut uppgifter till tillståndsmyndigheten.²

Som utredningen konstaterar (se s. 55) är det viktigt för Polismyndigheten att ha kännedom om tid och plats för ett eventuellt tillstånd, exempelvis för att kunna informera om den tillståndsgivna aktiviteten för det fall att oroliga personer ur allmänheten ringer in och undrar över en pågående skjutning med eldvapen eller sprängning. Polismyndigheten anser att kommunerna ska underrätta Polismyndigheten även när tillståndsbeslut har fattats.

Polismyndighetens yttranden avseende lämplighet bör inte kunna överklagas

På s. 64 och 65 i slutbetänkandet redogörs för överklagandemöjligheterna i 3 kap. ordningslagen. Det diskuteras där bl.a. huruvida Polismyndighetens yttranden kan överklagas i enlighet med förvaltningsrättsliga principer. Eftersom kommunens beslut enligt 3 kap. 6 och 7 §§ ordningslagen även fortsättningsvis föreslås kunna överklagas genom förvaltningsbesvär anser Polismyndigheten att det inte bör vara tillåtet att överklaga myndighetens yttranden avseende lämplighetsprövningen särskilt. I de fall Polismyndigheten yttrar sig är det i regel fråga om känsliga uppgifter som inte är lämpliga att bli föremål för särskild prövning. Jämförelser kan göras med LBE, där det är tillståndsmyndighetens beslut som, enligt 34 §, blir föremål för prövning; Polismyndighetens yttrande i lämplighetsfrågan överklagas inte separat.

Övergångsbestämmelser för ärenden enligt 3 kap. ordningslagen

Avseende övergångsbestämmelserna för de ändringar som föreslås i ordningslagen framgår att ärenden om tillstånd enligt 3 kap. och 5 kap. 3 § ordningslagen som har inletts hos Polismyndigheten före ikraftträdandet men ännu inte har avgjorts ska handläggas enligt äldre föreskrifter. Något särskilt behov av övergångsbestämmelser har av utredningen inte bedömts föreligga (se s. 104 i slutbetänkandet).

Polismyndigheten ser en farhåga i att oklarheter om ansvarig myndighet kan uppstå för det fall att särskilda åtgärder blir nödvändiga under tillståndsperioden, exempelvis om behov av återkallelse, föreläggande eller tillsägelse uppstår efter att tillstånd har meddelats. Det står för Polismyndighetens del inte klart om dessa åtgärder ska anses innefattas i övergångsbestämmelsen

² Jfr *En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor – slutredovisning* (Ds 2025:10), s. 21 ff, och Polismyndighetens remissvar avseende densamma (dnr A256.363/2025), s. 2.

om handläggning av ärenden om tillstånd så att Polismyndigheten, som har utfärdat tillståndet, är ansvarig för sådana åtgärder under hela tillståndstiden, eller om Polismyndigheten bara ska besluta i tillståndsfrågan och kommunerna därefter tar över ansvaret.

Polismyndigheten ser vidare behov av en särskild övergångsbestämmelse för överklaganden av Polismyndighetens beslut enligt 3 kap. 1 § ordningslagen (likt den som föreslås i den tredje punkten i övergångsbestämmelserna avseende förslag till lag om ändring i lagen (1976:206) om felparkeringsavgift, se s. 19 i slutbetänkandet). Detta då tillståndsärenden enligt 3 kap. 1 § från och med den 1 januari 2027 enligt lagförslaget inte kommer vara möjliga att överklaga till allmän förvaltningsdomstol. Det finns behov av en övergångsbestämmelse som stadgar att om beslut i fråga om tillstånd enligt 3 kap. 1 § ordningslagen har meddelats av Polismyndigheten ska ärendet överklagas enligt äldre föreskrifter.

Behov av förtydligande i fråga om begränsning av möjligheten att begära Polismyndighetens hjälp med stämningsmannadelgivning

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 41 a § delgivningslagen ska Polismyndigheten enbart kunna anlitas för stämningsmannadelgivning om andra delgivningsalternativ saknas eller är olämpliga. Utredningen har gjort övervägandet att bestämmelsen förutsätts följas utan att den är sanktionerad (se s. 102). Det framgår dock inte av bestämmelsen eller av slutbetänkandet i övrigt om det är den anlitande parten eller Polismyndigheten som ska avgöra om andra delgivningsalternativ saknas eller är olämpliga. Det är inte heller tydligt om Polismyndigheten har möjlighet att neka att ta sig an ett delgivningsärende, t.ex. mot bakgrund av att andra delgivningsalternativ bedöms kunna användas. Det är önskvärt att förslaget förtydligas i denna del.

Konsekvenser för Polismyndigheten

Givet att Polismyndigheten fortsatt kommer att vara remissinstans för de ärenden enligt 3 kap. ordningslagen som föreslås överföras till kommunerna är det inte fråga om en fullskalig renodling, utan snarare en lättnad i omfattningen av hanteringen av dessa ärenden. Polismyndigheten har därför även fortsättningsvis behov av att behålla resurser och anslag för att kunna hantera remisser från kommunerna i dessa ärenden. Resultatet blir annars att Polismyndigheten även fortsättningsvis ska hantera dessa ärenden (i mindre omfattning) men utan ersättning.

Avseende stämningsmannadelgivning föreslås att möjligheten för andra att anlita Polismyndigheten för stämningsmannadelgivning ska begränsas. Utredningen konstaterar att det är svårt att förutsäga hur förslaget kommer att påverka Polismyndighetens möjligheter att minska sina resurser. Utredningen

beräknar att 27 årsarbetskrafter, motsvarande ett anslagsbelopp om cirka 17,7 miljoner kronor, skulle frigöras avseende stämningsmannaverksamheten. Polismyndigheten befinner sig i en tillväxtfas där anslaget ökar årligen för att täcka behovet av tillväxt av fler poliser. De resurser som kommer att frigöras i samband med förslagets genomförande behöver därför användas för Polismyndighetens förmåga att förebygga och bekämpa brott. Polismyndigheten föreslår att det beräknade beloppet halveras till 8,9 miljoner kronor. Det skulle innebära att den sammantagna beräknade kostnaden som frigörs blir 77,1 miljoner kronor istället för 86 miljoner kronor.

I övrigt har Polismyndigheten inga synpunkter avseende de ekonomiska konsekvenserna som framgår av slutbetänkandet.

Avslutningsvis kan följande nämnas. Polismyndigheten har tidigare framfört behov av renodling även på andra områden än de som faller inom denna utrednings uppdrag. I Polismyndighetens remissvar avseende Från delar till helhet – En reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet (SOU 2021:93) och efterföljande hemställan om författningsöversyn (dnr A334.586/2022) framfördes behov av mer renodlat ansvar avseende transport, medicinsk bedömning och tillsyn med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer (LOB) samt avseende vissa transporter av bl.a. personer med psykisk sjukdom. Myndigheten har vidare efterfrågat renodling i fråga om uppbörd av böter (se rapport med dnr A330.129/2022). Dessa behov kvarstår alltså.

Yttrandet har beslutats av rikspolischefen Petra Lundh efter föredragning av juristen Nicole Masur. Vid den slutliga handläggningen har rättschefen Gunilla Hedwall och juristen Ida Salomonsson deltagit.

POLISMYNDIGHETEN

Petra Lundh

Nicole Masur

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetslagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli